

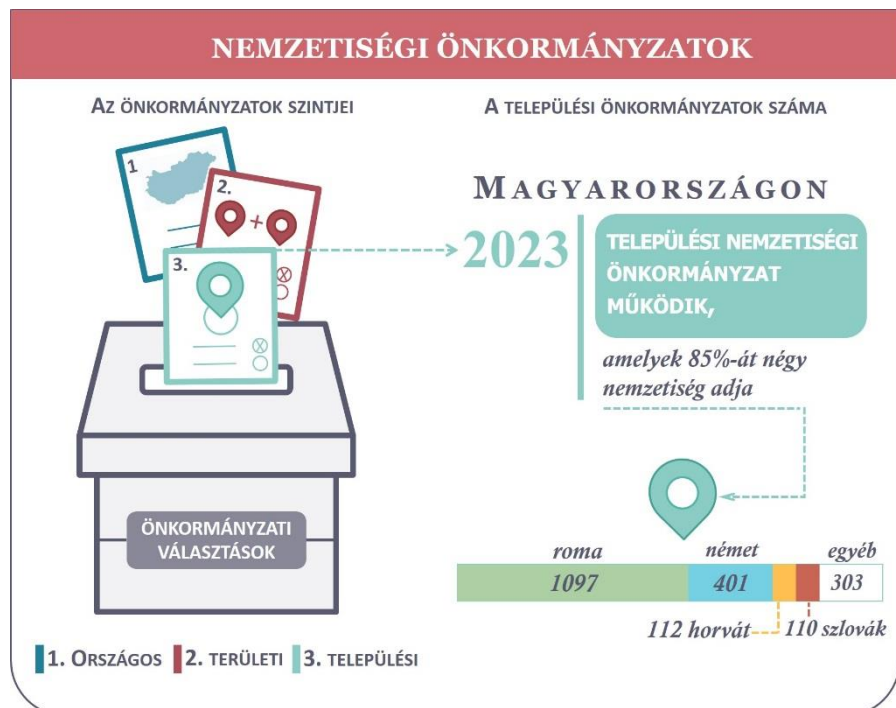
NEMZETISÉGI ÖNKORMÁNYZATI VÁLASZTÁSOK

Az Infojegyzet bemutatja a nemzetiségi önkormányzatok választását az önkormányzatiság három – települési, területi és országos – szintjén.

- A nemzetiségi önkormányzatok feladata a nemzetiségeket megillető jogok érvényesítése és érdekeik képviselete.
- A nemzetiségi önkormányzatok a közigazgatási jogon belül, a helyi önkormányzatisághoz illeszkedve alakultak ki Magyarországon. Az Njtv. rendelkezéseinek hiányában a helyi önkormányzatokra vonatkozó jogszabályok az irányadók – az adósságrendezés kivételével.
- A nemzetiség önkormányzatok közfeladatot látnak el, ebből adódóan a törzskönyvi nyilvántartásuk közhiteles, a Magyar Államkincstár adatbázisából lekereshetőek.
- A települési és a területi nemzetiség önkormányzatok együttes elnevezése a *helyi nemzetiségi önkormányzatok*.
- A helyi nemzetiségi önkormányzatok kötelező és önként vállalt feladatokat látnak el.
- A nemzetiségek részvételét az Országgyűlésben a nemzetiségi listán mandátumot szerzett *nemzetiségi képviselők* vagy *szószólók* biztosítják (bővebben: [Infojegyzet 2017/20.](#)).

Magyarország [Alaptörvénye](#) kimondja, a **nemzetiségek a magyar politikai közösség részei, államalkotó tényezők**. Az Alaptörvény XXIX. cikke értelmében a nemzetiségeknek joguk van az önazonosságuk szabad vállalásához, az anyanyelvük használatához, valamint **létrehozhatnak helyi és országos önkormányzatokat**. A jogaikat – beleértve az önkormányzatok megválasztásának módját – sarkalatos törvény szabályozza. A nemzetiségek védelme egyben nemzetközi szerződésekből fakadó kötelezettség (bővebben: [Infojegyzet 2017/19.](#)).

A nemzetiségi önkormányzatok működéséről elsőként az 1993. évi LXXVII. törvény a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól ([Nektv.](#)) rendelkezett. A jogszabályt a **nemzetiségek jogairól szóló törvény** (2011. évi CLXXIX. törvény, a továbbiakban [Njtv.](#)) életbe lépése helyezte hatályon kívül. Az Njtv. szakított a korábbi szabályozás terminológiájával, a *nemzeti és etnikai kisebbség* fogalom helyett egységesen a *nemzetiség* kifejezést alkalmazza. Mindezek mellett megőrizte a fogalom tartalmi lényegét: nemzetiség az a legalább **egy évszázada Magyarországon honos népcsoport, amely kisebbségben él, rendelkezik saját nyelvvel, kultúrával és hagyományokkal; egyben összetartozás-tudatáról**

Forrás: [Njtv.](#); [KSH, 2018](#); Grafika: Infoszolg

tanúbizonyítást tesz.

Az Njtv. tizenhárom Magyarországon honos népcsoport ismert el: a bolgár, a görög, a horvát, a lengyel, a német, az örmény, a roma/cigány (romani, illetve beás; továbbiakban együtt: roma), a román, a ruszin, a szerb, a szlovák, a szlovén, illetve az ukrán nemzetiséget. A székelyek és az oroszok honos nemzetiségként történő elismerését az Országgyűlés 2018 októberében elvetette ([26/2018. és 27/2018. OGY határozatok](#)).

A testületi formában működő, jogi személyiséggel rendelkező önkormányzatok demokratikus választás során alakulnak meg, utóbbi jogszabályi keretét a [2013. évi XXXVI. törvény](#) a választási eljárásról adja.

A **nemzetiségi önkormányzatok közszolgáltatási feladatot látnak el** (a közszolgálat jellemzőiről bővebben: [Infojegyzet 2018/32.](#)). Az Állami Számvevőszék (ÁSZ) 2015 novemberéig 183 önkormányzat működését vizsgálta, a jelentés a szervezetek működését összességében a jogszabályoknak megfelelőnek találta ([ÁSZ, 2014](#), [ÁSZ, 2015](#)). Az ÁSZ 2018-ban széleskörű utóellenőrzést végzett az országos nemzetiségi önkormányzatok esetében, amely során különböző hiányosságokat állapítottak meg. (ÁSZ utóellenőrzések nemzetiségek szerint: [bolgár](#), [görög](#), [horvát](#), [lengyel](#), [német](#), [örmény](#), [roma](#), [román](#), [ruszin](#), [szerb](#), [szlovák](#), [szlovén](#), [ukrán](#).)

VÁLASZTÓJOG

Az 1994/95 és 2010/11 között rendezett általános választásokon a Nektv. volt hatályban. Az említett időszakban 817-ről 2300-ra emelkedett a helyi *kisebbségi* önkormányzatok száma ([valasztas.hu](#); [KSH, 2011](#)). A növekedéssel párhuzamosan megjelent az "etnobiznisz" jelenség, a nemzetiségi jogokkal járó előnyök kihasználása haszonszerzés céljából. A folyamat visszaszorításának érdekében 2006-ban a választójogosultságot regisztrációhoz kötötték ([Móré, 2014](#)). Az intézkedés ellenére a 2010-es *kisebbségi* önkormányzati választást követően tovább nőtt az "alkisebbségi önkormányzatok" száma ([Szalayné, 2014](#)).

Az újraszabályozás során szempont volt az "etnobiznisz" megfékezése. Az Njtv. a **válaszhatóság feltételét** (passzív választójog) a választói névjegyzékben történő regisztrációhoz köti az alábbi feltételekkel:

- a jelölt szavazati joggal rendelkezik a helyi önkormányzati választáson;
- a megelőző két általános választásokon, illetve az időközi választásokon a jelölt nem indult más nemzetiség színeiben;
- a jelölt nyilatkozik arról, hogy vállalja a nemzetiség képviselőt, valamint arról, hogy beszéli a **nemzetiség nyelvét, ismeri annak hagyományait és kultúráját**.

Jelöltek nemzetiségi szervezetek állíthatnak a választáson, egy jelölt egyidejűleg csak egy nemzetiség névjegyzékében regisztrálhat.

A nemzetiségi önkormányzati **választáson történő szavazás feltétele (aktív választójog) a honos nemzetiséghez való tartozás és a nemzetiségi névjegyzékben történő regisztráció**. Egy választópolgár az aktív választójog esetében is kizárólag egy nemzetiséghez tartozhat.

A nemzetiségi és a helyi önkormányzati általános választás egy napon zajlik a Választási eljárásról szóló törvény értelmében. A választást a Nemzeti Választási Iroda tűzi ki, megadott feltételek érvényesülése mellett. Ugyancsak a Nemzeti Választási Iroda vezeti a nemzetiségi névjegyzék [nyilvántartását](#). A regisztrált választópolgárok száma meghatározza a települési és az országos nemzetiségi önkormányzatok képviselőinek számát.

A nemzetiségi önkormányzatok három szinten – **települési, területi, valamint országos** – látják el az érdekképviseletet. Az **önkormányzatok szabályozása a három szinten eltér** (a szavazás kiírásának és a jelöltállításnak a feltételei; a megválasztható képviselők száma, stb.). Az eltérő küszöbértékeket a Nemzeti Választási Iroda határozza meg a tizenhárom nemzetiség és az önkormányzatok szintjére lebontva. A 2014-es nemzetiségi önkormányzati választáson az [1128/2014. NVB határozat](#) volt az iránymutató.

Forrás: valasztas.hu; Grafika: Infoszolg

TELEPÜLÉSI NEMZETISÉGI ÖNKORMÁNYZATI VÁLASZTÁS

A települési önkormányzatok a **községi, a városi, illetve a fővárosban kerületi** szinten látják el a nemzetiségi önkormányzatok feladatait. A visszaélések elkerülése érdekében a választás kiírásának feltétele, hogy a legutolsó **népszámlálás** alkalmával a településen egy adott nemzetiséghez tartozó választópolgárok száma elérje a huszonöt, illetve 2024-től a harminc főt. Mivel a **népszámlálási** adatok nem reprezentálják megfelelően a nemzetiségek valódi számát, az alapvető jogok biztosja az Alkotmánybírósághoz fordult a kérdésben. Az Alkotmánybíróság [41/2012. határozata](#) kimondja, a népszámlálás választási célú felhasználása nem sérti a nemzetiségek önrendelkezési jogát.

A jelöltállítás feltétele **ajánlások gyűjtése**. Az összegyűjtött ajánlások minimuma meghatározott: a névjegyzékben szereplők öt százaléka, amely nem lehet kevesebb öt darabnál. A választópolgárok a választás során **egyéni jelöltekre** szavaznak. A megválasztható képviselők száma függ a névjegyzékben szereplők számá-

tól: száz alatti regisztrációnál három, száz felettinél négy főből áll a település nemzetiségi önkormányzata. A képviselői helyek a legtöbb szavazatot kapott jelöltek között oszlanak meg. A nemzetiségi önkormányzat testületének neve **képviselő-testület**.

A [KSH adatai](#) alapján 2018-ban Magyarországon **2023 települési önkormányzat működött**. Az önkormányzatok felét az 1097 testülettel rendelkező roma nemzetiség adja. A második legtöbb érdekképviseleti szervvel a németek rendelkeznek (401 önkormányzat), a harmadik legjelentősebb eredmény a horvát nemzetiséghez köthető (112 önkormányzat).

TERÜLETI (MEGYEI/FŐVÁROSI) NEMZETISÉGI ÖNKORMÁNYZATI VÁLASZTÁS

A területi önkormányzatok a nemzetiségi önkormányzatok **megyei és fővárosi szintjei**, utóbbi esetben a főváros egésze jelenti a választókerületet. A választás kiírásának feltétele, hogy a megyében vagy a fővárosban a **települési** nemzetiségi választást **legalább tíz esetben** kiírják egy adott nemzetiség esetében.

Az Njtv. életbe lépését követően a választás módja – szakítva a korábbi szabályozással – közvetlen ([Szalayné, 2014](#)). A **listaállítás feltetele**, hogy a választáson elinduló nemzetiségi szervezet a megyei és a fővárosi kerületek *települési* nemzetiségi önkormányzati választásán az esetek legalább tíz százalékában képesek legyenek önálló jelöltet állítani, valamint összegyűjtsék a választópolgárok két százalékának ajánlását.

A választópolgárok külön szavazólapon szereplő **listára** adják le szavazatukat. A mandátumok a listákra leadott szavazatok arányában oszlanak meg, a mandátumszerzési küszöbérték öt százalék. A területi nemzetiségi önkormányzat tagjainak számát az Njtv. egységesen **hét főben** határozza meg, vagyis független a regisztráltak számától. A területi nemzetiségi önkormányzat testülete a **közgyűlés**.

A Nemzeti Választási Iroda által publikált [eredmények](#) alapján a 2014-es választást követően 60 testület alakulhatott meg. A roma nemzetiség az egyetlen, amely mind Budapesten, mind a 19 megyében területi önkormányzatot alapított. A [fővárosban](#) a szlovén nemzetiség kivételével valamennyi honos nemzetiség rendelkezik területi önkormányzattal, ezek közül öt nemzetiségnek – bolgár, görög, lengyel, örmény, ukrán – a budapesti az egyetlen területi önkormányzata.

ORSZÁGOS NEMZETISÉGI ÖNKORMÁNYZATI VÁLASZTÁS

A nemzetiségi érdekérvényesítés harmadik szintje az országos nemzetiségi önkormányzatok. Az országos választás kiírása nem köthető népszámlálási adatokhoz vagy más feltételekhez, a választásokat **minden esetben kiírják**.

Az a nemzetiségi szervezet állíthat listát, amely a *települési* választásokon legalább tíz százalékban önálló jelöltet indít, és az adott nemzetiséghez tartozó választópolgárok ajánlásának két százalékát összegyűjti. A választópolgárok **országos listára** szavaznak.

A törvényi szabályozásból fakadóan **valamennyi nemzetiség rendelkezik országos önkormányzattal**. A szervezet testületének hivatalos megnevezése **közgyűlés**.

Az országos önkormányzat képviselőinek a száma a névjegyzékben regisztráltak számától függ, 15 és 47 fő között mozoghat. A 2014-es választást követően a roma országos önkormányzat 47 fős közgyűlés alakíthatott, a német önkormányzat 39 fővel, a horvát és a szlovák 23 fővel működhet, a többi országos önkormányzat 15 fős mandátummal rendelkezik ([Nemzeti Választási Iroda](#)).

Források:

- [2011. évi CLXXIX. törvény](#) a nemzetiségek jogairól
- Állami Számvevőszék: [Összefoglaló tanulmány](#), 2014
- Állami Számvevőszék: [Összefoglaló a nemzetiségi önkormányzatok ellenőrzésének tapasztalatairól](#), 2015
- KSH: [A Magyar Köztársaság helységnévkönyve 2011. január 1.](#)
- KSH: [Magyarország közigazgatási helynévkönyve 2018. január 1.](#)
- Móre Sándor: [Új irányok a nemzetiségi önkormányzatok létrehozásában](#). In.: Jogtudományi Közlöny, 2014. szeptember
- Országos Választási Iroda: [Összefoglaló adatok az 1994. és 1995. évi választások eredményeként megalkult helyi kisebbségi önkormányzatokról](#)
- Nemzeti Választási Iroda: [Nemzetiségi önkormányzati választások eredményei](#), 2014
- Nemzeti Választási Iroda: [A nemzetiségi névjegyzékben szereplő választópolgárok száma](#)
- Szalayné Sándor Erzsébet: [A 2014. évi választások a magyarországi nemzetiségekért felelős biztoshelyettes szemszögéből](#). In.: Kisebbségkutatás, 2014/1. szám

Készítette: Simsa Tünde
Képviselői Információs Szolgálat
E-mail: infoszolg@parlament.hu

infoszolg

Internet: www.parlament.hu/infoszolg
Intranet: intra.parlament.hu/infoszolg/
Tel.: (1) 441-4529; (1) 441-6486